

مصمم هستیم

معلم و مهارت تصمیم‌گیری در کلاس درس

لیلا سلیقه‌دار
مشاور آموزشی

آزمون تصمیم‌گیری

برای اینکه بتوانید الگوی مناسبی از تصمیم‌گیری برای دانش‌آموزان باشید، لازم است بتوانید سطح مهارت و توانمندی خود را در این زمینه اندازه‌گیری کنید. پرسش‌هایی که در ادامه و در جدول پایین همین صفحه می‌آیند، راهنمای خوبی در این باره‌اند.

با پاسخ به سوالات یاد شده می‌توانید دریابید که در چه زمینه‌هایی از مهارت تصمیم‌گیری نیازمند ایجاد تغییر هستید. در عین حال، شناسایی شیوه‌های گوناگون تصمیم‌گیری و انتخاب مناسب‌ترین آن‌ها در اتفاق‌های کلاسی بسیار راهگشاست.

آخرین باری که در کلاس ناچار شدید تصمیم بگیرید، به چه زمانی و چه موقعیتی برمی‌گردد؟ پاسخ به این سؤال کار ساده‌ای است، زیرا در کلاس به‌طور مداوم ناگزیر از تصمیم‌گیری هستیم و به‌نوعی می‌توان گفت که معلمی با تصمیم‌گیری در هم تنیده است، اما مهم‌تر از به‌کاربردن این مهارت، درست تصمیم‌گرفتن است. تا چه اندازه در این باره اقدام‌های مناسبی داریم؟ این توانایی به خرده‌مهارت‌های دیگری ارتباط دارد که می‌تواند از نگاه معلم پیگیری و ارائه شود.

تصمیم‌گیری احساسی

شاید خیلی شنیده باشید که تصمیم‌گیری احساسی، به‌ویژه در مسائل کلاسی چندان مناسب نیست، زیرا در این نوع تصمیم‌گیری، عواطف و هیجان هانقش تعیین‌کننده‌ای دارند. با این همه، برخی از برخوردهای کلاسی، در ارتباط با دانش‌آموزان، به‌گونه‌ای هستند که گریزی از توجه به عواطف و حتی تصمیم‌گیری‌های احساسی نیست، اما باید مراقب باشید که این اقدام را به‌همه‌ی موقعیت‌های کلاسی تعمیم ندهید و از آثار نامطلوب آن در امان بمانید.

تجربه‌ی کلاسی

وقتی دانش‌آموزم از من خواست فقط برای یک بار خارج از مدرسه با هم تلفنی صحبت کنیم، با توجه به اوضاع آن زمان، انجام آن، کاری درست و منطقی نبود، اما به‌صورت احساسی آن را پذیرفتم و انجام دادم. حالا همان دانش‌آموز، همکار معلم من است و می‌گوید که تاکنون این بهترین اتفاق در زندگی تحصیلی او بوده و گفت‌وگوی با من به او دلگرمی بیشتری داده است.

من چگونه هستیم؟	گزاره‌های تصمیم‌گیری
	منطقی یا احساسی: آیا فکر می‌کنید در تصمیم‌گیری به اندازه‌ی کافی منطقی هستید یا تحت تأثیر احساسات و از روی تخمین‌های سرانگشتی عمل می‌کنید؟
	تردید / اطمینان منطقی / اطمینان متعصبانه: آیا هنگام تصمیم‌گیری می‌توانید تردیدها، احساسات یا اطمینان بیش از حد خود را کنترل کنید؟
	آگاهانه: آیا در تصمیم‌های خود، همه‌ی اطلاعات لازم را فراهم آورده‌اید؟
	سرعت مناسب: آیا شتاب‌زده تصمیم می‌گیرید یا در انجام کارها آن قدر تعلل می‌کنید که زمان از دست برود؟
	شخصیت‌سازی: آیا در تصمیم‌گیری از نسبت‌دادن همه‌ی اتفاق‌ها به خود دوری می‌کنید؟
	تصمیم‌سازی: آیا برای رسیدن به نتیجه‌ی درست، گاهی موارد را از طریق تصمیم‌سازی دنبال می‌کنید؟
	مشارکتی: آیا تصمیم‌گیری در کلاس شما، گاهی به شیوه‌ی مشارکتی و تعاملی رخ می‌دهد؟
	لنزهای خطرناک: آیا از اطلاعات و پیش‌آگاهی‌هایی پرهیز می‌کنید که مانع دریافت اطلاعات درست می‌شوند؟ مانند اطلاعات و برداشت‌های معلم دیگر از دانش‌آموزان شما.
	تصمیم‌گیری همراه با اختیار: آیا در تصمیم‌گیری‌ها برای اختیار و انتخاب‌گری دانش‌آموزان خود سهمی در نظر می‌گیرید؟

آموزش مهارت تصمیم‌گیری

راه‌های انتخاب بهتر

یا راضی‌نگه‌داشتن والدین و... دچار تصمیم‌گیری‌های مطیعانه می‌شوند. این تصمیم‌گیری فقط بر اساس انتظارات دیگران است و در آن از منطق یا حقوق و انتظارات متقابل خبری نیست، تا جایی که ممکن است، معلم با این نحو تصمیماتش از خواسته‌ها و اهداف کلاس دور شود.

تجربه‌ی کلاسی

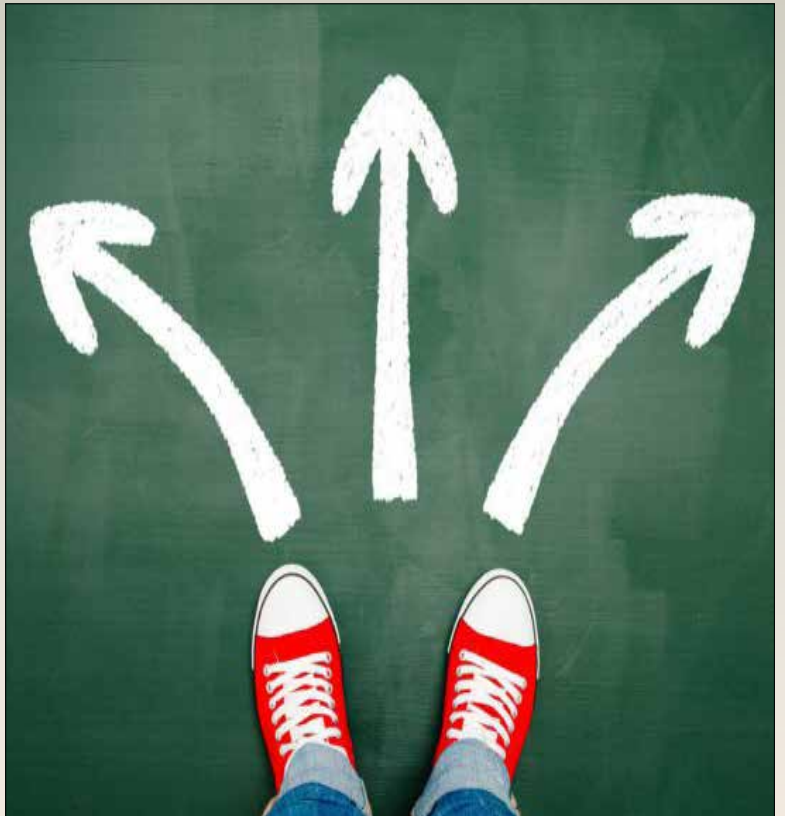
همکاری داریم که مدام برای همه‌ی تصمیم‌ها و اقدامات خود به نظر دیگران توجه می‌کند. برای مثال همین اواخر املا‌ی دانش‌آموزان را حذف کرد، برنامه‌ای که با هم تصمیم به اجرا گرفته بودیم. دلیل این کار را درخواست والدین مطرح کرد. او همچنین گاهی شیوه‌ی ارائه‌ی درس را فقط با نظر دانش‌آموزان دستخوش تغییر می‌کند و همیشه هم مخالفان و منتقدان زیادی دارد. در اغلب این اتفاق‌ها، نمی‌توانیم برای تصمیم‌هایش دلیل و برهان منطقی پیدا کنیم و به‌خاطر هم‌پایه‌بودن با او دچار مشکل هستیم. اگر فقط خواست و نظر دانش‌آموزان، والدین یا حتی مدرسه و... ملاک تصمیم‌گیری است، پس اصول روان‌شناسی، نظریه‌های یادگیری و... برای چیست؟

تصمیم‌گیری تقدیری

شما هم تجربه‌ی همکاری با معلمانی را داشته‌اید که برای حضور دانش‌آموز خاصی در کلاس خود حسرت می‌خورند، ابراز ناراحتی می‌کنند و همه‌چیز را به شانس بد خود نسبت می‌دهند. این نوع واکنش‌ها منجر به تصمیم‌هایی می‌شود که به آن تصمیم‌گیری تقدیری می‌گوییم. تصمیم‌گیری تقدیری موجب می‌شود، معلم به توانایی، اختیار و قدرت انتخاب خود در تغییر وضعیت توجه نکند و به‌نوعی تسلیم آن شود.

تصمیم‌گیری منطقی

سالم‌ترین و بهترین شیوه در تصمیم‌گیری روش منطقی است. معلم در این حالت تلاش می‌کند بر اساس فکر و منطق عمل کند. در این شیوه انتخاب بر اساس اطلاعات درست و سنجیده رخ می‌دهد و عواقب هر انتخاب قبل از اقدام بررسی می‌شود. به این نوع تصمیم‌گیری، تصمیم‌گیری آگاهانه نیز گفته می‌شود.

تصمیم‌گیری اضطراری

با موضوع روشن کنید تا به آرامش برسید و در عین حال، الگوی نامناسبی را در اختیار دانش‌آموزان خود قرار ندهید.

در اینجا مقصود از تصمیم‌گیری اضطراری، قرارگیری در موقعیت‌هایی است که معلم ناگزیر است، به‌صورت موقتی و در زمان اندک، دست به اقدام بزند. ممکن است کسی که عادت به تصمیم‌گیری منطقی دارد، در چنین اوضاعی نیز با حداکثر سرعت تصمیم‌درستی بگیرد و لزوماً تصمیم اضطراری او به نتیجه‌های بد منجر نشود، اما به‌صورت کلی عادت‌های تصمیم‌گیری افراد در مناسب‌بودن یا نامناسب‌بودن تصمیم‌های اضطراری بسیار تأثیر دارند. شاید گاهی لازم است تصمیم‌های مهم و قطعی در وضعیت اضطرار گرفته نشوند و بر موقتی‌بودن آن‌ها تأکید شود.

تصمیم‌گیری اجتنابی

گاهی دانش‌آموزان یا اتفاق‌ها موجب می‌شوند، معلم دچار تعارض شود و قادر نباشد درست انتخاب کند. در چنین حالتی، برخی ترجیح می‌دهند که از آن موضوع فرار کنند. اگر تجربه‌ای از این نوع تصمیم‌ها دارید، مناسب‌ترین حالت این است که در اولین فرصت تکلیف خودتان را

تجربه‌ی کلاسی

مدتی بود که دانش‌آموزان می‌خواستند اردوی شب‌مانی در مدرسه داشته باشیم. می‌دانستم پیشنهاد این موضوع به مدرسه با موافقت صددرصد مدیر همراه خواهد بود، اما خودم اصلاً آمادگی این کار را نداشتم و به همین دلیل، مدام از گفت‌وگو در این باره دوری می‌کردم و هر بار به دانش‌آموزان می‌گفتم: «حالا صبر کنید.» یا «بگذارید ببینیم چه می‌شود.» و... این کار موجب شده بود که اعتماد بچه‌ها کمتر شود و دیگر با میل و اشتیاق پیشنهادهای و خواسته‌هایشان را با من در میان نگذارند.

تصمیم‌گیری مطیعانه

برخی معلمان به‌دلایل گوناگون اعم از اعتمادبه‌نفس پایین، جلب توجه دانش‌آموز

آموزشی

پنجم‌ماه

دوره‌ی بیست و پنجم

شماره‌ی ۵ | ۱۴۰۰

۲۹